บทที่ ๙

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

๙.๑ ข้อสรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาการซ้อนคำในภาษาไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย ถึงสมัยรัชกาลที่ ๗ เวลาประมาณเวลาก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ พบว่า

๙.๑.๑ คำที่นำมาซ้อนกันตั้งแต่ ๒ - ๔ หน่วย มีความสัมพันธ์ กันทางด้านความหมาย เป็นสำคัญ คือจะมีความหมายเหมือนกัน คล้ายกันหรือตรงข้ามกันอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้เกิดการซ้อนคำซึ่งมีความหมายเหมือนกัน คล้ายคลึงกันและตรงข้ามกันในภาษาไทย

๙.๑.๒ ลักษณะของคำที่นำมาซ้อนกันอาจจะเป็นคำมูล หรือคำที่สร้างแล้ว คำประสม คำซ้ำ คำสมาส คำแผลง คำซ้อน หรือ กลุ่มคำ ซึ่งมีหน้าที่ทางไวยากรณ์ซึ่งสัมพันธ์กันในลักษณะเป็นวลีชนิดใดชนิดหนึ่ง เช่น นามวลี กริยาวลี ก็ได้ เมื่อได้ศึกษาคำและวลีดังกล่าว ที่เรียงซ้อนกัน ๒ - ๔ หน่วย พบว่ามีรูปแบบที่มีลักษณะหลากหลาย ๗ ลักษณะคือ การซ้อนคำมูลกับคำมูล การซ้อนคำมูลกับคำที่สร้างแล้ว การซ้อนคำมูลกับวลี การซ้อนคำมูลกับคำที่สร้างแล้วกับวลี การซ้อนคำที่สร้างแล้วกับวลี การซ้อนคำที่สร้างแล้วกับคำที่สร้างแล้ว การซ้อนวลีกับวลี

๙.๑.๓ การซ้อนคำตั้งแต่ ๒ - ๔ หน่วยที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกันหรือตรงข้ามกันจะเกิดจากการซ้อนคำ ซึ่งทำหน้าที่เป็นคำชนิดเดียวกัน คือ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ คำจำนวนนับ คำบุรพบท หรือคำสันธาน

๙.๑.๔ การซ้อนคำตั้งแต่ ๒ - ๔ หน่วย อาจจะเกิดจากคำภาษาไทย ทั้งคำไทยกลางและ คำถิ่นต่าง ๆ เช่น คำถิ่นเหนือ ถิ่นอีสาน หรือ คำร่วมถิ่น เช่น คำร่วมถิ่นกลางกับถิ่นอีสาน คำร่วมถิ่นอีสานกับถิ่นเหนือ คำภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาเขมร จีน บาลี เปอร์เซีย มลายู มอญ สันสกฤต หรืออังกฤษ เป็นต้น คำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศเหล่านี้ สามารถนำมาเรียงซ้อนกันได้หลายแบบ สิ่งที่ทำให้คำภาษาต่างประเทศเรียงซ้อนกันได้หลายแบบ เนื่องจากคำภาษาไทยกับคำภาษาต่างประเทศมีความสัมพันธ์กันทางด้านความหมายคือ มีความหมายเหมือนกัน

คล้ายกันหรือตรงข้ามกัน อย่างใดอย่างหนึ่ง

๔.๑.๕ ความหมายของคำและกลุ่มคำที่เกิดจากการซ้อนคำ ไม่ว่าจะเกิดเป็นคำซ้อนหรือยังคงเป็นกลุ่มคำเรียงกันมี ๓ ประเภทคือ ประเภทแรก คือ ความหมายเป็นความหมายเดียว ประเภทที่สอง คือความหมายเพิ่มจากความหมายเดิมของหน่วยแต่ละหน่วย และประเภทสุดท้ายคือ ความหมายรวม

๔.๑.๖ ผลที่เกิดจากการซ้อนคำตั้งแต่ ๒ - ๔ หน่วย จะได้กลุ่มคำ ๒ ประเภทคือ ประเภทแรก เป็นคำซ้อน คำซ้อนที่มีความหมายเหมือนกันคิดเป็นร้อยละ ๘๐ ของจำนวน คำที่เป็นคำซ้อนทั้งหมด และคำซ้อนที่เกิดจากการซ้อนคำที่มีความหมายคล้ายกันคิดเป็นร้อยละ ๒๐ ส่วนประเภทที่สองไม่ใช่คำซ้อน เป็นกลุ่มคำเรียงกันเหมือนเดิม จะเกิดจากการซ้อนคำกับกลุ่มคำ กลุ่มคำกับกลุ่มคำ คำต่างภาษาคำต่างระดับภาษา หรือภาษาแบบกับภาษาธรรมดา และส่วนใหญ่จะเป็นการซ้อนคำที่มีความหมายตรงกันข้ามคิดเป็นร้อยละ ๘๕ ของคำที่พบในเอกสารที่ศึกษา ส่วนน้อยจะเป็นการซ้อนคำที่มีความหมายเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน คิดเป็นร้อยละ ๑๕

๔.๑.๗ การซ้อนคำในภาษาไทยไม่ว่าหน่วยที่นำมาซ้อนจะมีลักษณะของคำเป็นอย่างใด จะเป็นคำชนิดใดที่มีมาจากภาษาใด ๆ จะมีลักษณะเป็นคำหรือยังคงเป็นกลุ่มคำเรียงกันก็ตาม สิ่งที่ทำให้เกิดการซ้อนคำก็คือ ความหมาย กล่าวคือหน่วยที่นำมาซ้อนกันนั้นจะมีความหมายเหมือนกัน คล้ายกันหรือตรงข้ามกัน อย่างใดอย่างหนึ่งนั่นเอง

๔.๑.๘ สรุปจำนวนการซ้อนคำที่พบในเอกสารมีดังนี้

๔.๑.๘.๑ การซ้อนคำที่มีหน่วยเป็นคำมีจำนวน ๒,๗๔๘ คำ

การซ้อนคำที่มีความหมายเหมือนกันซึ่งมี ๒ หน่วย	๑,๔๐๓ คำ
การซ้อนคำที่มีความหมายเหมือนกันซึ่งมี ๓ หน่วย	๒๑๓ คำ
การซ้อนคำที่มีความหมายเหมือนกันซึ่งมี ๔ หน่วย	๗๕ คำ
การซ้อนคำที่มีความหมายคล้ายกันซึ่งมี ๒ หน่วย	๓๔๘ คำ
การซ้อนคำที่มีความหมายคล้ายกันซึ่งมี ๓ หน่วย	๑๐๓ คำ
การซ้อนคำที่มีความหมายคล้ายกันซึ่งมี ๔ หน่วย	๗๕ คำ
การซ้อนคำที่มีความหมายตรงข้ามกันซึ่งมี ๒ หน่วย	๕๒๑ คำ

๔.๑.๔.๒ การซ้อนคำที่มีหน่วยที่เป็นคำกับวลีจำนวน ๓๔ คำ

การซ้อนคำที่มีความหมายเหมือนกันซึ่งมีหน่วยเป็นคำกับวลี ๒ หน่วย ๔ คำ

การซ้อนคำที่มีความหมายเหมือนกันซึ่งมีหน่วยเป็นวลีกับคำ ๒ หน่วย ๑๑ คำ

การซ้อนคำที่มีความหมายเหมือนกันซึ่งมีหน่วยเป็นคำกับวลี ๓ หน่วย ๑๘ คำ

การซ้อนคำที่มีความหมายคล้ายกันซึ่งมีหน่วยเป็นคำกับวลี ๒ หน่วย ๑ คำ

การซ้อนคำที่มีความหมายคล้ายกันซึ่งมีหน่วยเป็นคำกับวลี ๓ หน่วย ๓ คำ

การซ้อนคำที่มีความหมายคล้ายกันซึ่งมีหน่วยเป็นคำกับวลี ๔ หน่วย ๒ คำ

๔.๑.๔.๓ การซ้อนซึ่งมีหน่วยวลีซ้อนกันจำนวน ๔๔๐ คำ

การซ้อนคำที่มีการซ้ำคำที่ ๑ กับคำที่ ๓ ๘๒๐ คำ

การซ้อนคำที่มีการซ้ำคำที่ ๒ กับคำที่ ๔ ๘๕ คำ

การซ้อนคำที่มีการซ้อนสลับ ๔๒ คำ

การซ้อนคำที่มีการซ้อนซ้ำ ๒๕ คำ

การซ้อนคำที่มีการซ้อนคำตรงกันข้าม ๒ หน่วย ๘ คำ

๔.๑.๔ การอภิปรายผล

ผลการศึกษาการซ้อนคำตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๗ เวลาประมาณก่อนวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ พบลักษณะที่แสดงให้เห็นพัฒนาการของการซ้อนคำในภาษาไทยดังนี้

๙.๑.๙.๑ การซ้อนคำในภาษาไทยตั้งแต่ ๒ หน่วยขึ้นไปมีมาแล้วตั้งแต่สมัยดั้งเดิมดังนั้น จึงพบการซ้อนคำที่มีความหมายทั้ง ๓ ชนิด ที่มีหน่วยเป็นคำและกลุ่มคำ ตั้งแต่ ๒ หน่วยขึ้นไปปรากฏในภาษาเป็นปรกติแล้วตั้งแต่สมัยสุโขทัย คือในศิลาจารึกหลักที่ ๑ ของพ่อขุนราม-คำแหงมหาราช ซึ่งถือว่าเป็นหลักฐานชิ้นแรกที่ได้ปันทึกเรื่องราวด้วยอักษรไทย และความนิยมใช้การซ้อนคำดังกล่าวยังมีสืบเนื่องมาทุกสมัยคือ สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ และสมัยปัจจุบัน

๙.๑.๙.๒ คนไทยนิยมการย้ำความด้วยถ้อยคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน โดยไม่คำนึงถึงรูปแบบของถ้อยคำนั้นว่าจะมีลักษณะของคำจำนวนพยางค์ หรือหน้าที่ของทางไวยากรณ์ว่าเหมือนหรือเท่ากันหรือไม่ ลักษณะของคำเท่ากันหรือไม่ จำนวนพยางค์ที่เหมือนกันอาจซ้อนกันได้ง่ายกว่า แต่มีการซ้อนคำจำนวนไม่น้อยที่มีลักษณะของคำจำนวนพยางค์ไม่เท่าหรือเหมือนกัน

๙.๑.๙.๓ เมื่อเปรียบเทียบการซ้อนคำที่ประกอบด้วยคำ ๔ หน่วยจะพบว่าข้อมูลในสมัยสุโขทัยไม่มีคำซ้อนที่ประกอบด้วยคำ ๔ หน่วย แต่การซ้อนคำดังกล่าวมาปรากฏในสมัยอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์

๙.๑.๙.๔ การซ้อนคำที่มีการซ้ำคำที่ ๑ กับคำที่ ๓ มีจำนวนมากทุกสมัยคิดเป็นร้อยละ ๘๕ ของการซ้อนประเภทวลีซ้อนกับวลี ซึ่งวลีนั้นจะประกอบด้วยคำเพียง ๒ คำ แสดงให้เห็นว่าคนไทยนิยมคำที่มีจังหวะ ลักษณะนี้จะสอดคล้องกับจังหวะการออกเสียงคำสองพยางค์ในภาษาไทยที่นิยมออกเสียงเป็นแบบเบาหนัก (∪ ⁄) กล่าวคือ จะให้น้ำหนักหรือย้ำเน้นคำพยางค์หลัง และการออกเสียงของคำพยางค์หน้าซึ่งเป็นพยางค์ที่ซ้ำเป็นพยางค์เบานั้น ก็ไม่ได้ทำให้คนฟังเข้าใจความหมายของคำนั้นผิดไปได้ ทั้งนี้ เพราะพยางค์ย้ำเน้นคือพยางค์หลัง (พยางค์ที่ ๒ กับพยางค์ที่ ๔) จะช่วยสื่อความหมายในลักษณะที่เป็นคำซ้อนและการซ้อนคำ ที่มีความหมายชัดเจนอยู่แล้ว

๙.๑.๙.๕ เนื่องจากข้อมูลมีจำนวนมากขึ้นในสมัยอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์ทำให้พบว่าสมัยอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์มีการซ้ำและการซ้อนมากกว่าสมัยสุโขทัย คือมีการซ้อนคำตรงกันข้าม ๒ หน่วย การซ้อนสลับ และการซ้อนซ้ำ ลักษณะดังกล่าวอาจเป็นการแสดงพัฒนาการของรูปแบบการซ้อนคำเป็นลำดับ ตั้งแต่ขั้นแรกมีการซ้อนคำหรือวลีตั้งแต่ ๒ - ๔ หน่วยธรรมดา

ขั้นที่สองมีการซ้ำคำที่ ๑ กับคำที่ ๓ และการซ้ำคำที่ ๒ กับคำที่ ๔ ขั้นที่สามมีการซ้อนคำตรงกันข้าม ๒ หน่วย ขั้นที่สี่มีการซ้อนสลับและขั้นสุดท้ายมีการซ้อนซ้ำ

๕.๑.๑๐ ผลการทดสอบทัศนคติของอาจารย์ผู้สอนภาษาไทยจำนวน ๔๐ คน และนิสิตคณะอักษรศาสตร์ปีที่ ๑ - ๔ จำนวน ๔๐ คน เกี่ยวกับความไพเราะสละสลวยของข้อความที่มีการซ้อนคำกับไม่มีการซ้อนคำ ปรากฏผลว่า อาจารย์และนิสิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าข้อความที่มีการซ้อนคำ ไพเราะสละสลวยกว่าข้อความที่ไม่มีการซ้อนคำคิดเป็นร้อยละ ๓๒.๕ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าการทดสอบครั้งนี้ยังถือเป็นเครื่องตัดสินเด็ดขาดไม่ได้ว่าข้อความที่มีการซ้อนคำไพเราะสละสลวยกว่าข้อความที่ไม่มีการซ้อนคำ เพราะเป็นการทดสอบในวงแคบ อย่างไรก็ตามผลทดสอบครั้งนี้น่าจะเป็นประโยชน์บ้าง สำหรับพัฒนาการเรียนว่าการเลือกใช้คำซ้อนและการซ้อนคำ ในการเรียบเรียงข้อความทำให้ภาษาไพเราะสละสลวยขึ้นได้

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ศึกษาค้นคว้าต่อไปในเรื่องต่อไปนี้

๕.๒.๑ ผู้วิจัยได้ข้อมูลจำนวนมากที่มีลักษณะเป็นการซ้อนความ เช่น

"ถ้าแกจายยามีประโยชน์บ้างจะขอพระราชทานตั้งโรงสำหรับรักษาราษฎรที่คนอนาถา หาญาติมิได้ จะรักษาโรคตายในโรง จะประชุมหมอไทย ให้ผ่าตรวจดูอาการโรคผู้นั้น"

จ.ม. เหตุราชกิจ ๕ และ ๖/๔๕

"...ก็คงจะทราบอยู่ทั่วกันแล้วว่าพระเจ้าอยู่หัวไม่ใคร่จะทรงสบายพระองค์ไม่เป็นปรกติ..."

จ.ม. เหตุราชกิจ ๒๔/๘๗

"... เสด็จไปที่ตำหนักพระองค์เจ้าวรวรรณกรดำรัสด้วย การที่ท่านจะผนวชต่อไปไม่ลาผนวชนั้นครู่หนึ่งแล้ว เสด็จไปที่ตำหนักกรมพระปวเรศร์วริยาลงกรณ์..."

จ.ม. เหตุราชกิจ ๑๔/๗

"...อันว่านักปราชญ์ผู้มีปัญญาพิเศษพิจารณาเห็นแจ้งดังนี้แล้ว จะหน่ายยินร้ายมิได้ยินดีต่อมโนสัญเจตนาการ..."

จ.ม. เหตุอยุธยา ๑/๔๔

"... เหตุว่าคนอันคดอันมิคดนั้น เป็นอุปการระแก่อาตมา เหตุว่าคนอันคดอันมิชื่อนั้น เป็นคนอลัชบุรุษคนพาลคนบาปและ..."

จ.ม. เหตุอยุธยา ๑/๔๕

ข้อมูลดังกล่าวมีลักษณะที่น่าสนใจ ซึ่งน่าจะมีการศึกษาในลักษณะของสำนวนการใช้ภาษาแบบหนึ่งของคนไทย

๔.๒.๒ ผู้วิจัยขอเสนอให้ศึกษาส่วนประกอบของความหมายในคำที่มีความหมายเหมือนกันคล้ายคลึง และตรงข้ามกันให้ละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพื่อให้เข้าใจชัดเจนว่า เมื่อคำมีความหมายเหมือนกันนั้น จะมีลักษณะส่วนประกอบใดบ้างที่เหมือนกัน หรือคำที่มีความหมายคล้ายกันจะมีลักษณะส่วนประกอบที่เหมือนกันและแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด